

בעד ארצנו! או „יחי השלום והביטחון!“ - בכו „אמא!“ כמו תינוקות, הם צעקו

רצה בעצם להגיד: „כל המוות!“ חויותיו של לוחם בפרק מהספר „המחדל“

והריח של הגוויות, וטופול ניסה להצחיק אותנו אתמול בלילה, ולמה שלא תקפצו פעם? הכיסאות לא יברחו לכם — — —

כל החיים

וכל המוות

כך אני חושב שהיו לנו שש שנים טובות לדבר על שלום וביטחון אמרי תיים. אבל היינו עסוקים במלים, במשמעו יות, בערכים, בפילוסופיה באגודה. הרי תמיד נלחמו בשביל משהוא: „תופש“, „אהודה“, „עצמאות“, „שלום“, „ביטחון“, „דמוקרטיה“, והמילה החשובה ביותר — „חיים“, סתם חיים, הלכה ונדחקה לקרן זוית, מאחורי תילי תילים של סיסמאות ריקות ומשומשות.

אני ראתי בחורים צעירים מתים. ואף אחד מהם לא צעק, לפני שבפל, „טוב למות בעד ארצנו!“ או „יחי השלום והביטחון!“ הם בכו „אמא!“ כמו תינוקות, הם צעקו „חרא!“ וירום אחד אמר: „אל תספרו לאשתי, היא תיכעס עלי כל החיים“. הוא רצה להגיד „כל המוות“, הוא רצה להגיד „אני מת בלי לדעת אם השגתי סוף כל סוף את השלום והביטחון שלכם“.

בתוך גרעון של שוטים התעסקנו לנו בשטויות הנפלאות שלנו. והצמרת, המדיי נית והצבאית, נתנה לנו להבין שאנחנו מוקפים כל הזמן בביטחון ובשלום, ואין לנו מה לדאוג, והאורגיה יכולה להימשך באין מפריע.

וידה מאיר לא מדברת באותה שפה שאני מדבר. הבדיחות שלה לא מצחיקות אותי. המחשבות שלי לא מעניינות אותה. והיא אשה חזקה שיכולה להסתדר יפה גם בלעדי ובלעדי. היא יכולה להסתדר בעלי עדי כולנו. וכראשה המשלה, היא יודעת שתמיד, ובכל מקום, מציינים מיליוני אזרחים בסיפוק עצום שהממשלה לא טובה, לא מתאימה, לא מוסרית. מדברים עליהם; על כל אותן נסיכויות פיאודליות שנקראות גם מפלגות-פועלים, במין בוז מוסגן של התעלמות מוחלטת.

כי הם „שוברי העצמות“, הם „חמנצי-חיים“, ובכלל, הם לא צריכים אותנו בשליל לבחור את עצמם בעצמם בכל פעם מחדש.

הייתי אומר שאנחנו אפילו קצת מפריי עים להם.

היה להם נוח מאוד לשבת לבד על מאה ועשרים כסאות, ולהתחלף מדי פעם, בינם לבין עצמם, כמו במשחק הילדים ההוא, אתם יודעים, כשהמנגינה נפסקת וכל אחד צריך לתפס כסא כמה שיותר מהר. והם זריזים מאין כמוהם במשחק תפיסת הכסאות, וזה בעצם הכישרון העיקרי שלהם. תנו להם כסא, ותראו איך הם משחקים אותו עד הסוף. מדי פעם אני רואה את הפרצוף שלהם בעיתון או בטלוויזיה, וחור שב לעצמי, כמו בסצינות הרדיפה, מערברבים „Who are those Guys?“ נים סוג ב', מי הבחורים האלו? האם זה הצד של השריף או הצד של השודדים? ואיזה קשר יש להם איתי? הרי הכי צעיר שבהם יכול להיות הסבתא שלי. והם לא מדברים באור תה שפה שאני מדבר, ולא מעניין אותם מה שמעניין אותי. או, הנה, בעצם כתיבת שורות אלה אני רואה אחד מהם על מסך הטלוויזיה, איש זקן זקן, וחיוך שררה משועמם מרוח על פניו. אני בטוח שבחיים שלו הוא לא נישק בחורה, אני מתכוון בפה, יכול להיות שהוא אפילו לא נושם כמו שאני נושם. הוא רק עומד לו שם... כל הזמן...

והנוער, הנוער שאיבד מומו את האמון בנבחריו, שמתייחס בבוז לכל מלה שיוצאת מפיו של כל אחד מהם, הוא צריך, פעם בכמה שנים, להקריב את נפשו למען מה דליו של אותו ממשד מזור ויהיר שנוטע בנו את הרגשת הביטחון והשלום הדימיוני ניים שלו, עד שיש מילהמה לא כל כך מוצלחת, ואז אני צריך לקחת גלויה עם איזה ציור מסריח של אוורוגנים ורובים, ולכתוב דברי תנחומים לנבחרים: „נבחר יקר!

תפסיק לבכות, הכל יהיה בסדר. ואל תעזי להאשים את עצמך. הרי כולנו, וגם אתה ביניהם, ידענו כל השנים שאתה אדם סינלי ומוגבל, ובשעת מיבחן אסור (המשך בעמוד 23)

מאת יהונתן גפן

יהונתן גפן

בעמודים אלה מובאים קטעים מתוך פרק זה בספר, שיש בהם אולי כדי להסביר את החרם הי טוטאלי שהטילה העיתונות הישראלית על הספר ועל הגיבורים המתפרסמים בו.

„מה דעתך על הספר המחדל?“ שאל עורך מעריב, אריה („ציק“) דיסנצ'יק, את שריהביטחון משה דיון, בארוחת-הצהריים שערכה וערת-העורכים של העיתונות הי יומית בישראל לכבודו של דיון, ערב הכתירות. „לא קראתי עדיין את הספר“, השיב דיון, „אבל מה שאני יכול להגיד הוא שדפחות אחד המחברים בא ממשפחה טובי בה!“

דיון התכוון בכך לבניאחותו, יהונתן גפן, שיחד עם שישיה עיתוני נאים ישראלים אחרים (ישעיהו כריפורט, אורי דן, איתן הכר, חזי כרימ, אלי לנדאו ואלי תבור) השתתפו בכתיבת הספר המחדל, המהווה כתביאישום חריף נגד הנהגה המדינית והצבאית של ישראלי על אחריותה למחללי מלחמת יום-הכיפורים.

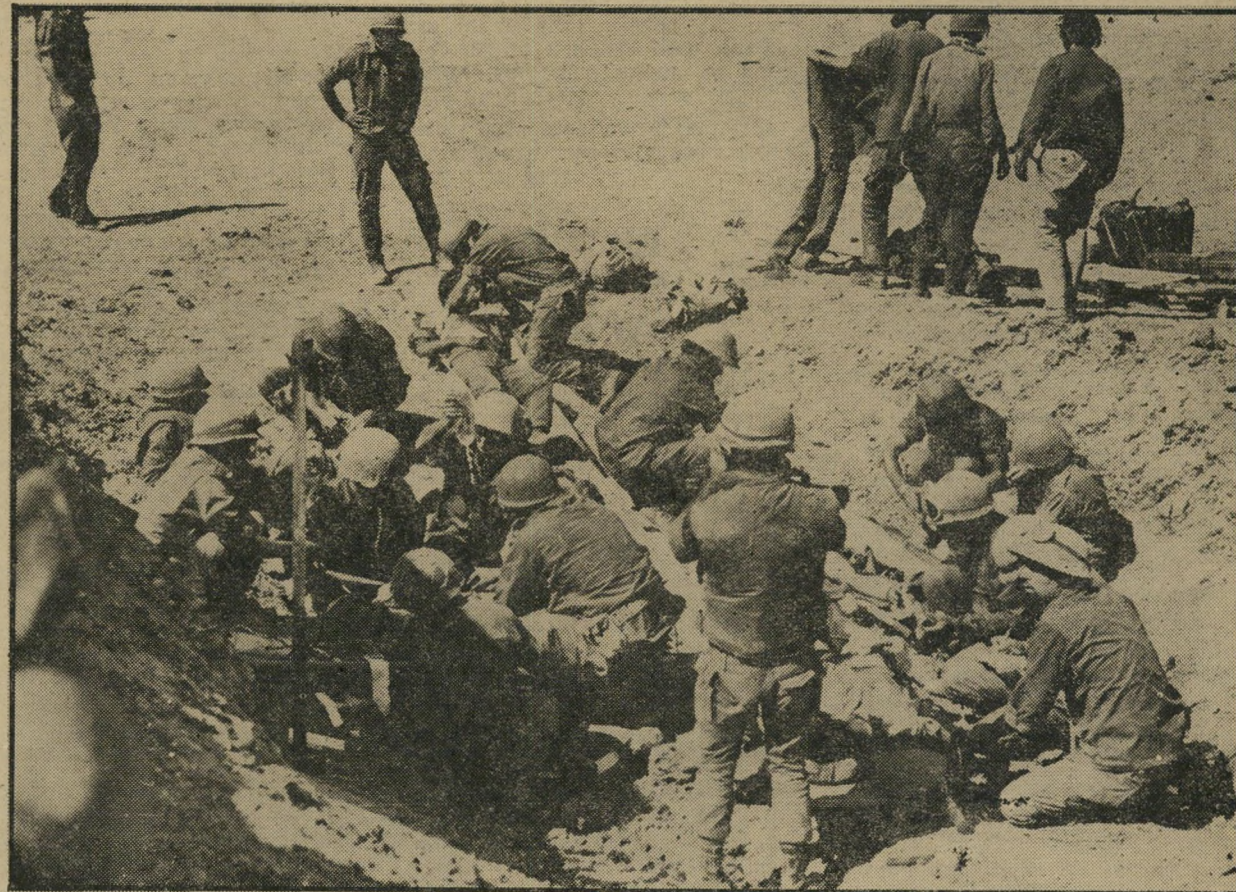
יהונתן גפן, 25, יליד נהר, פרי, משורר ובעל טור קבוע במעריב, היה במלחמה קצין ביחידת דת צנחנים שצדחה את תעלת-סור איז מעריבה ונלחמה במבואות איסי עיליה. את חוויותיו האישיות במלחמה ובעקבותיה, כתב בפרק הנושא את השם „מילכוד-73“ המופיע בסיכום הספר המחדל.

מצבנו, מצבם, מצבה, תוצבה... וכמה זמן אתה יכול להביט אל הים? לפני כל מילהמה ואחריה, אומרים לנו, שאנחנו הולכים להילחם בעד שלום וביטחון. אבל היכרתי כמה שנהרגו בלי לחשוב בכלל על שלום או ביטחון. הם חשבו על האשה ועל הילד הקטן שמתעורר כל ארבע שעות, על ההורים, על הילדים, על החתיכה ההיא שהבטיחה לתת ולא נתנה, על הסרט ההוא ש„הובה“ לראות באלנבי, על הפרדס הירוק ועל ריחות שמשגעים את השכל. מי שאהב את הים חשב על הים ומי שאהב את השמש חשב על השמש. אני חשבת רק על המוות, אבל אני זה לא דוגמא, אני הפחדן שבחבורה.

מיום ש„מילהמה למען השלום“ זה לא מספיק בשבילי. לא אדוני השר — חבר — הכנסת — המטומטם — האלון — המחייך — מעטיפה — של — תקליט — ראש — מועצת — פועלי — התחת — שלי. כי אני התבגרתי קצת, וקראתי קצת ספרים, ודי ברתי עם כמה אנשים, ואני רוצה לדעת גם על איז זה סוג של שלום אתם מדברים בדיוק, איזה שלום? כמה שלום? ושלוש עם מי?

שלום עם אשתי? שלום עם ריצ'ארד גיכסון? ואיזה ביטחון בדיוק? ביטחון עצמי? ביטחון שלא יגנבו לי את הביצים? אני רוצה לדעת, כי נוכחתי לדעת שהשלום שלי זה לא השלום שלכם, הביטחון שלכם תמיד גדול יותר מהביטחון שלי. כי תמיד כשמתחילה מילהמה באיזה מקום, אני הולך למות ואחם ממשיכים ומדברים על שלום ועל ביטחון.

ב„אנשי פאנפילוב“, ספר חובה בקורס קציני חי"ר, מדובר על כרם ועל בית, וזה

חובשים מטפלים בפצועים בתחנת איסוף פצועים מערב לתעלה

שלושה חודשים? שלום עד שהבן שלי יתניס למען הצבא ויילחם למען אותי שלום בדיוק? כי אם מדובר בשלום וביטחון הפרטיים שלכם, אז תלכו וי תילחמו בעדם בעצמכם. כי השלום והביטחון שלי הם לחיות כמה שיותר הרבה, ולא למות, וגם לא לאבד איזה אוזן באיזה קרב, ותתפלאו, אני מוכן לוותר על הרבה מאוד בשביל שלום אמיתי וביטחון אמיתי. גם עליכם. אבל אני לא מוכן למות בשביל מילים שאני לא מבין, ככה אצלנו הכל בסדר. קצת קר בלילה,

האם זה השלום שהבטחתם להם? אז אני כותב להם עוד גלויה קטנה: אדוני השר-המנהיג-המחונן-הרמטכ"ל-הגנרליה-מחדל-היו"ר-הנכבד-יהואנומי! אני בן עשרים ושש ויש לי שני ילדים ואין לי דירה. ביטחון ושלום זה בטח דבר נפלא, אבל החיים שלי חשובים לי יותר מהמילים שלכם. אני לא מטומטם, וכשאני נלחם אני רוצה לדעת בדיוק למען מה אני נלחם. אם שלום, אז איזה שלום בדיוק? שלום שחור — לבן? שלום צעוני? שלום עם משבצות? שלום לי-

כל אידיוט יכול להבין. זה קל. אתה יכול לנגוע בבית ובכרם, אבל האם מי שהוא מכס נגע פעם בשלום או בביטחון? הם פשוט אומרים לך מילים שהם לא יכולים להסביר לך, ואתה צריך ללכת ולהילחם, ואולי למות בשביל משהוא שאתה בכלל לא מבין. חברים שלי שוכבים בבתי-חולים עכשיו, בלי ידיים ובלי רגלים. איזה ביטחון יש להם? ויש כאלו שנהיו מטורפים, והם מתרועעים במיסדרונות של בתי אשוגעים ורועעים „חובש!“